శ్రీ నిత్యానందస్వామి శ్రీ ప్రకాశానందస్వామి

వార్ల మధ్య జరిగిన

వార్తాలాపము

(ఆంధ్రానువాదము)

ద్వితీయ భాగము

కాపీలు కావలసినవారు
దీనికి వ్రాయండి:

పెసల సుబ్బరామయ్య
గొలగమూడి (పోస్టు)
(వయా) సర్వేపల్లి
నెల్లూరు జిల్లా, ఆం.ప్ర.
524 321

ప్రింటర్స్ :
ఓం సాయి గ్రాఫిక్స్
నారాయణగూడ
హైదరాబాద్-29
ఫోన్: 7560543

ఇరువదవ ప్రసంగము

శ్రీప్రకాశానందస్వామివారు, మోహన్ భాయి, కాళాభాయీ, డా॥ లల్లూభాయి మొదలగువారందరు జూనాగడ్‌లో నుండిరి. అచ్చటనుండి వారు షిరడియా వెళ్ళి శ్రీనిత్యానందస్వామివారిని కలసికొనిరి కుశలప్రశ్నల తరువాత శ్రీనిత్యానందస్వామివారు కాళాభాయిని అడిగిరి. "సుఖముగా నున్నారా?" కాళాభాయి చెప్పెను:- "తమదయవలన సుఖముగానే ఉన్నాను. మూడునాల్గు రోజులనుండి మనస్సులో ఇచ్చటికి రావలయునని తోచినది. కాని బద్ధకముచే రాలేకపోయితిని. కాని నేడు శ్రీప్రకాశానందస్వామి వారు వచ్చుచున్నందున వారిని వెంబడించితిని." శ్రీనిత్యానందుల వారు పలికిరి.

"మీశరీరము వార్ధక్యమును పొందినది. మూడు, నాలుగు మైళ్ళదూరము ఉన్నది. అందుచే వచ్చుట కష్టము.

కాళా:–"కష్టమే కానిండు. కాని సంతులతో సమాగమము అక్కడ ఎట్లు దొరకును?"

సంతుల లక్షణము

స్వా. ని. :—"ఊపజే సమావే సంత్. జాకు ఉపజే నహి సో తో భగవంత్ ..." "రాగద్వేషాదులు మనస్సునందు ఉత్పన్న మయినను వానిని శమింపజేసికొనువారు సంతులు. రాగద్వేషాదులు జనించనే జనించనివారు భగవంతుడు మాత్రమే." ఇంకను నాయందు రాగద్వేషాదులు శమింపజేసికొను శక్తిలేదు. ముందుమాట ఏమి చెప్పను?

స్వా. ప్ర. :—సంతులు ఎళ్ళవేళలయందును మేము సంతులమని వాదించరు. ఈవిషయమున తుకారాము వాక్యములు వినవచ్చును.

"ఈ 'సంతు' అను పెద్దబిరుదు నాకు శోభించదు. నాకు అది ఎరువుసొమ్మే. నేను మీ అందరి చరణములయందలి రజముతోను సమానుడను. సంతులగు మీ చరణములయందలి పాదరక్షను. నాకు నా శరీరము నశ్వరమను సంగతి తెలియదు. ఇతరులను చూచి భజన చేయుచున్నాను. క్షర మేదియో, అక్షర మేదియోకూడ నాకు తెలియదు. మహాశూన్యము అసలే తెలియదు. ఆత్మానాత్మవివేకము లేదు. తుకారాము అంటే ఏమిటి? ఏమియును కాదు. తమ చరణములయందు నా తలను ఉంచు అధికారము నాకు ఉన్నదనిమాత్రము నేను ఎరుగుదును. కావున 'సంతు' అను పేరుతో నన్ను అలంకరించ వద్దు నేను దానికి అర్హుడను కాను."

భోజనాదుల అనంతరము రాత్రి అందరును కూర్చునియుండ డా॥ లల్లూభాయి స్వామిశ్రీప్రకాశానందులవారిని ప్రశ్నించెను.

"సంసారమోహమునుండి బయటపడుటకు ప్రయత్నించుచునే ఉన్నాను. అయినను విముక్తి కలుగుట లేదు. ఎట్లు మోహజాలము నుండి బయటకు రాగలను?"

సంసారమోహమునుండి విముక్తినొందు మార్గము.

ప్రకాశానందస్వామివారు నిత్యానందస్వామివారితో పలికిరి. "తమరే సెలవివ్వండి. నేనుకూడా వినవలెనని కుతూహలముతోనున్నాను."

శ్రీనిత్యానందస్వామివారు పలికెను:—

భగవానుడు గీతయందు సూచించెను:—

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమనహంకార ఏవ చ ।
జన్మమృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనమ్ ॥

"ఇంద్రియార్థములయందు వైరాగ్యము, అహంకారము లేకపోవుట, జన్మ, జరా, మృత్యు, వ్యాధి, దుఃఖములనువాటియందలి దోషా

విచారము సలుపుట- వీనిచే అవిద్యాబంధమునుండి ముక్తి కలుగును. బుద్ధభగవానుడు ఇట్లు జన్మ, జరా, వ్యాధి, మృత్యువు మొదలగు వానిని చూచి విచారించి మోహజాలమునుండి విడబడి మహత్తమమగు పదవిని పొందెను.

బుద్ధభగవానుని చరిత్రము.

బుద్ధభగవానుడు క్రీస్తుకు 600 సం॥ దాదాపు పూర్వము కపిలవస్తునగరమున శుద్ధోదనుడను రాజునకు జన్మించెను. శుద్ధోదనునకు ఇద్దరు రాణులు. ఒకామె పేరు మాయాదేవి. రెండవ ఆమె పేరు గౌతమి. ఇరువురును అంజనుడను శాక్యుని కుమార్తెలు. మాయాదేవి ప్రసూతిసమయము సమీపించినందున పుట్టింటికి వెళ్ళుచుండగా మార్గమధ్యమునందలి 'లుంబి' వనమున పుత్రుడు జన్మించెను. అతడే తరువాత బుద్ధభగవానుడను పేరుతో ప్రసిద్ధిపొందెను. ఆరంభమున ఆతనికి సిద్ధార్థుడను పేరు పెట్టిరి. శుద్ధోదనుడు కుమారుడు జన్మించెనను సంగతి తెలిసి, భార్యాబిడ్డలను ఇంటికి రప్పించి ఆతని జాతకచక్రమును వేయించెను. ఆరాజ్యమున ఏడుగురు విద్వాంసులగు జ్యోతిష్కులు ఉండిరి. వారందరును "ఈబిడ్డ మహాచక్రవర్తి అయిన అగును. లేదా సన్యాసి అయి జగత్తును ఉద్ధరించనైన ఉద్ధరించును." అని చెప్పిరి. అసితుడను ఋషి చెప్పెను:- "ఇతడు జగత్తును ఉద్ధరించును" రాజు కుమారుని విలాసజీవితమునకు అలవాటుపరచుటకు నిశ్చయించెను. కుమారుడు ఉండుటకు శీతకాలమునకును, వర్షాకాలమునకును, వేసవికాలమునకును ఉపకరించు మూడు మేడలు కట్టించెను. ఋతువులను అనుసరించి అతడు ఆమేడలలో ఉండవలెను. అంతియుకాని ఆతడు బయటకు వెళ్లవలసిన అవసరము కలుగకూడదు. ఈ ఏర్పాట్లువలన వనితల గానవాద్యములలో సదా నిమగ్నుడయి రోజులు గడపెడివాడు.

కపిలవస్తునగరమున ప్రతిసంవత్సరము "ప్రమంగళోత్సవము" (భూవ్యవసాయారంభమహోత్సవము) జరిగెడిది. రాణి సిద్ధార్థునితో కూడ వైభవముతో పొలములోనికి వెళ్లెను. అచ్చట ఒక జంబూవృక్షముక్రింద సిద్ధార్థుడు ధ్యానస్థుడయ్యెను. రాజునకు ఈసంగతి తెలిసి అక్కడకు వెళ్ళెను. సిద్ధార్థుడు ధ్యానమునుండి లేచినతరువాత ప్రేమతో తండ్రిని ఆలింగనము చేసికొనెను. అసితుని వాక్యములు సత్యము కానున్నవి అను అనుమానము తండ్రికి కలిగెను. కొన్నిరోజులతరువాత తండ్రి అతనికి యశోధర అను రూపవతియగు కన్యతో వివాహముచేసెను. సిద్ధార్థునకు ఆమెయందు మిక్కుటమగు ప్రేమ ఉండెను. వారికి ఒక కుమారుడు కలిగెను. ఆ బాలునికి 'రాహులు' డను పేరు పెట్టిరి. సిద్ధార్థునికి బాధపడువాడు ఎవడును కన్పించకుండ తండ్రి ఎంతయో జాగ్రత్త తీసికొనెను. ఆ వైభవోపేతమగు భవనములయందు నిత్యము ఉండుటకు సిద్ధార్థునకు విసుగుపుట్టి నగరమునందు సంచారము చేయుటకు తండ్రిగారి అనుమతి కోరెను. రాజు వెంటనే నగరమును అలంకరించమని ఆజ్ఞాపించెను. వీధులు కలియుచోట్ల గాన, వాద్యాదులు జరుపుటకు ఆజ్ఞలను ఇచ్చెను. ఎల్లచోట్లను ఆనందోత్సవములేకాని దుఃఖించువాడు నగరములో రాకుమారుని కండ్లపడరాదని విధించెను. సిద్ధార్థుడు రథమునందు కూర్చొని ఛన్నుడగు సారథితో బయలుదేరెను. అతడు నగరమునందంతట విలాసవైభవములనే చూచెను. అంతట నగరము బైటకు రథమును పోనిమ్మని ఛన్ననకు ఆజ్ఞాపించెను. నగరమును దాటుటతోడనే వార్ధక్యముతో నడుము వంగిపోయి కర్రసహాయముతో మెల్లమెల్లగా నడచుచున్న వ్యక్తిని చూచెను. శరీరము శుష్కించిపోయెను. చర్మము ముడుతలు పడిపోయెను. తల నెరసిపోయెను. సిద్ధార్థుడు ఛన్నుని ప్రశ్నించెను. "ఆవెళ్ళు మనుష్యుడు అట్లు ఏల

నడచుచున్నాడు?" "ఆమనుష్యుడు వృద్ధుడయ్యెను. కావున అట్లు నడచుచున్నాడు. మానవులు ఎల్లరును రోజులు గడచినకొలదియు అటులనే వృద్ధులగుదురు. వార్ధక్యముచే అశక్తులగుదురు." అని ఛన్నుడు బదులు చెప్పెను. సిద్ధార్థుడు దుఃఖించెను. అచటినుండియే భవనమునకు మరలిపోయెను. కొన్ని రోజులతరువాత మరల ఉద్యానములో తిరుగుటకు బయలుదేరెను. అచ్చట ఒక వ్యాధిగ్రస్తుని చూచి ఛన్నుని ప్రశ్నించెను. "ఈమానవుడు వృద్ధుడు కాకపోయినను అశక్తుడుగా నున్నాడు. ఇందుకు కారణమేమి? అతని ముఖము తేజోహీనముగా నున్నది. ఎన్నియో ఉపవాసములు చేసినట్లు కన్పించుచున్నాడు."

ఛన్నుడు పలికెను. "ఇతడు వ్యాధిగ్రస్తుడు. వ్యాధి అతిక్రమించినతరువాత అది మానవునకు చేయుహానికి ఒకనియమము లేదు."

సిద్ధార్థుడు అచటనుండియే రథమును వెనుకకు మరలించెను. ఆతడు పలికెను:- "నేటివరకు నాకు యౌవనమదము కలదు. నేటితో అది పోయినది. ఇక నాకు ఉద్యానక్రీడలయందు ప్రీతి లేదు." మరల కొన్నిరోజులతరువాత సంచారముచేయుచు సిద్ధార్థుడు ఒక శవమును చూచెను. ఆవెనుక ఏడ్చుచు మొత్తుకొనుచు వెళ్ళు జనులనుకూడ ఆతడు చూచెను. ఆతడు ఛన్నుని అడిగెను. "ఆకోలాహల మేమి? ఆతనిని ఆమనుష్యులు అట్లు ఎందుకు తీసికొనివెళ్ళుచున్నారు?"

ఛన్నుడు పలికెను:- "ఒక మనుష్యుని ప్రాణములు పోయినవి. ఆతని శవమును శ్మశానములో దహనము చేయుటకు తీసికొని వెళ్ళుచున్నారు. ఆతడు తిరిగి రాడు. కావున ఆతని బంధువులు, మిత్రులు మొదలగువారు అందరు దుఃఖించుచున్నారు. అందరును వెనుకముందులో ఈ దశను పొందుదురు."

సిద్ధార్థుడు రథమును వెనుకకుతిప్పించి భవనమునకు వచ్చెను. కాని చూచిన దృశ్యము ఆతని మనస్సున నాటుకొనిపోయెను. అటు తరువాత ఆతనికి విలాసములయందు కోరికపోయెను. పూర్తిగా ఏకాంతమును సేవించెను. సిద్ధార్థుడు ఇట్లు ఆలోచించెను.

"వార్ధక్యమును గురించి ఆలోచించినచో తారుణ్యము నశించిపోవుచున్నది. వ్యాధినిగురించి ఆలోచించినచో బలమదము అణగిపోవుచున్నది. మృత్యువునుగురించి ఆలోచించినచో ఆయుర్మదము నిర్మూలమగుచున్నది. ప్రపంచమునందలి మనుష్యులు నిర్జలప్రదేశమునందలి మత్స్యములవలె తృష్ణతో గిలగిల కొట్టుకొనుచున్నారు. ఒకరిని మరియొకరు ఈర్ష్యతో చూచుచున్నారు. ఒకరిని మరొకరు ద్వేషించుచున్నారు. నాకున్న ఈమదములు నశించుటతో నాకు ప్రపంచములోనుండు యోగ్యత పోయినది. సిద్ధార్థుని మనస్సు మొట్టమొదట సుఖములకు దూరమయ్యెను. మరియొకమారు ఆతడు ఉద్యానవనమున తిరుగుచుండగా కాషాయవస్త్రమును ధరించిన ఒక శాంతమూర్తి కాన్పించెను. ఆతని గురించి అడుగగా ఛన్నుడు ఇట్లు చెప్పెను:- "అతడు ప్రపంచమును త్యజించెను. అతనిని భిక్షువు అందురు. ఆతడు ప్రాపంచిక దుఃఖములనుండి ముక్తిని పొందెను అందుచే అతని ముఖము ప్రశాంతముగా నున్నది."

సిద్ధార్థుడు రథమునందు ఆసీనుడయి వెనుకకు మరలెను. రథము నెమ్మదినెమ్మదిగా నడచుచుండెను. ఆసమయమున 'కృశగౌతమి' అను యువతి తనగుమ్మమువద్ద కూర్చునియుండెను. ఆమె రాకుమారుని చూచి పల్కెను. ఇట్టి కుమారుని కన్న తల్లిదండ్రులు అదృష్టవంతులు. ఇట్టి భర్త కలిగిన భార్యకూడ అదృష్టవంతురాలు. ఆ మాటలు సిద్ధార్థునకు వినిపించెను. ఆతడు తలచెను. "ఆ యువతి మాటలు తప్పు. కామ, క్రోధ, మోహములను త్రెంపుకొన్నలు అరి

పోయినవాడే యథార్థముగా అదృష్టవంతుడు. అతడే సుఖించును. నేడే నేను గృహమును పరిత్యజించి ఆత్యంతికసుఖమును పొందు మార్గమును అన్వేషించి జనులకు ఎరుకపరచవలెను. ఆయువతి ఆత్యం తికసుఖమును జ్ఞాపకము చేసినది. అందుచే ఆమె నాకు గురువువం టిది. కావున ఆమెకు గురుదక్షిణను ఇవ్వవలెను.'' అట్లు తలచి ఆమెకు కంఠహారమును కానుకగా పంపెను. జరా, వ్యాధి, మృత్యువు మొద లగు దుఃఖములనుండి ముక్తిని పొందుటకు దారాపుత్రాదులును, దాసదాసీజనులును బంధముగా తోచినవి. ఈబాధ అతనిని వేధించు చుండెను. భవనమునకు చేరుసరికి అతనిని వారవనితలు సమీపించిరి. వారి నృత్యానందములో సిద్ధార్థుడు నిద్రించెను. వారవనితలుకూడ నిద్రించిరి. అర్ధరాత్రి వేళ సిద్ధార్థుడు మేల్కొనెను. శయ్యపైకూర్చుని ఆలోచింపసాగెను. సిద్ధార్థుని హృదయమును జన్మ, మృత్యు, జరా వ్యాధుల ఆలోచనలు వేధించెను. అతని దృష్టి నాట్యకత్తెలవైపు వెళ్లెను. ఒకతె నిద్రలో పలవరించుచుండెను. మరియొకతె నోటి నుండి చొంగకార్చుచుండెను. ఇంకొకతె పండ్లు పటపట కొరుకుచుం డెను. మరియొకతెకు వస్త్రము శరీరముపై ఎట్లుఉన్నదో అను ధ్యాసయే లేకుండెను. "దేవభామినులవలె కన్పించు స్త్రీల నిజస్వరూ పము ఇదియా'' అని సిద్ధార్థుడు అనుకొనెను. నిద్ర ఒక చిన్నమృ త్యువు. మృత్యువుతరువాత జరుగు పరిస్థితులను నిద్ర తెలుపును. "ఓ సౌందర్యమా! నీవు ఎంత క్షణభంగురమైనదానవు? ఇది నాకు స్పష్ట ముగా తోచుచున్నది. ఇంక నీవు నన్ను మోహములో చిక్కించు కొనలేవు.''

సిద్ధార్థుడు శయ్యనుండి లేచి గుఱ్ఱముచెంతకు వెళ్లెను. తన విశ్వసనీయుడగు ఛన్నుని లేపి "కంథకము'' అను అశ్వమును సిద్ధము చేయుమని ఆజ్ఞాపించెను. గుఱ్ఱము సిద్ధము అయినవెంటనే సిద్ధార్థుడు

క్రిందికి దిగెను. ఇంతలో ఆతనికి యశోధరసంగతి జ్ఞాపకము వచ్చెను. అంతఃపురములోనికి వెళ్ళి చూచెను. యశోధర, కుమారుడు ఇద్దరును నిద్రించుచుండిరి. వారిని మేల్కొల్పవలెనని తలచెను. మరల అ ఆలోచనను అణచివేసి అంతఃపురము విడచి వెళ్ళిపోవుట యుక్తమని తోచెను. "నాకు జన్మము, జర, మృత్యువు, శోకము— ఈనాలుగింటి నుండి ముక్తిని పొందుటకు వలయుమార్గము తెలిసినచో యశోధర కును, కుమారునకును శుభము అగును. వారి మోహమున చిక్కుపడి నచో మోక్షమార్గమున పెద్దవిఘ్నము కలుగును." ఇట్లు ఆలోచించి ఆతడు అంతఃపురమునుండి బైటకు వచ్చెను. గురుపూర్ణిమ,అర్ధరాత్రి. అశ్వము మిక్కిలి బలము కలది. తానును, ఛన్నుడును అశ్వమును ఆరోహించిరి. అశ్వము వాయువేగముతో పరుగెత్తెను. వారు మూడు రాజ్యములను దాటి "అనోమా" నదీమైదానమునకు చేరెను సిద్ధార్థుడు అశ్వమును దిగి ఛన్ననకు అలంకారములు ఇచ్చి వెనుకకు మరలమని చెప్పెను. ఛన్నుడు చాల దుఃఖించెను. కాని సిద్ధార్థుడు ఆతని ఓదార్చి తండ్రికి ఇట్లు కబురుపంపెను. "రాజ్యము అను నశ్వర సుఖము తమకుమారునకు సంతృప్తిని కలిగించలేదు. ఆతడు శాశ్వత సుఖమును అన్వేషించుటకు రాజభవనమును త్యజించెను. ఆసుఖము లభించినతరువాత తమదర్శనమునకు తిరిగివచ్చును." రాజభవనము విడచినప్పుడు ఆతని వయస్సు 28 సంవత్సరములు. సన్యాసము తీసికొ నినతరువాత ఏడుసంవత్సరములు ఆతడు అనేకప్రదేశములయందుండి అనేకవిధములగు సాధనలు చేసెను.అవి ఆతనిని సంతృప్తిపరుచలేదు. ఆరోజులలో వ్యాప్తిలోనున్న ఆత్యంతికసుఖమార్గములు ఆతనికి సుఖము కల్గించునవిగా తోచనందున తాను స్వయముగా ఆత్యంతిక సుఖమార్గమును అన్వేషించసాగెను. అందు సఫలుడై యశస్సును పొందెను. ఆకాలపు మార్గములను దగ్గరపెట్టి పరీక్షించి చూచిన

ఆతనిమార్గము మధ్యేమార్గముగా తోచెను. అందుచే ఆతడు తన మార్గమును మధ్యమమార్గము అని ప్రచారము చేసెను. ఆతడు ద్వైతము, అద్వైతము, మాయ, బ్రహ్మము మొదలగువానినిగురించి ఉపదేశించలేదు.

ఆతని ఉపదేశసారము ఈక్రింద నీయబడుచున్నది :—

1. దుఃఖము కలదు. 2. దుఃఖమునకు కారణము కలదు. 3. దుఃఖమును పోగొట్టవలెను. 4. దుఃఖమును పోగొట్టుటకు మార్గము కలదు. ఈనాలుగును సత్యములు. అతడు దుఃఖమును పోగొట్టుటకు అష్టాంగమార్గమును చెప్పెను. 1. సమ్యక్ దృష్టి. 2. సమ్యక్ సంకల్పము. 3. సమ్యక్ వాణి. 4. సమ్యక్ కర్మ. 5. సమ్యక్ ఆజీవిక. 6. సమ్యక్ వ్యాయామము. 7. సమ్యక్ స్మృతి 8. సమ్యక్ సమాధి.

సిద్ధార్థుడు బుద్ధభగవానుడను పేరుతో ప్రసిద్ధిని పొందెను. బుద్ధభగవానునివలె జన్మ, జరా, వ్యాధి, మృత్యు శోకములనుగురించి తరుచు విచారము చేసినచో సంసారపాశమునుండి విముక్తిని పొందవచ్చును.

మానవుని కర్తవ్యము.

డా॥ లల్లూభాయి:—స్త్రీపుత్రాదులను త్యజించుట అధర్మము కాదా ?

స్వా. ప్ర. :—మనుస్మృతియందు చెప్పబడినది.

వృద్ధౌతు మాతాపితరౌ భార్యా సాధ్వీ సుతః శిశుః ।
అప్యకార్యశతం కృత్వా భర్తవ్యా మనురబ్రవీత్ ॥

"వృద్ధులగు తల్లిదండ్రులు, పతివ్రతయగు భార్య, శైశవావస్థయందు ఉన్న కుమారుడు– వీరిని నూరు చెడుపనులు చేసి అయినను పోషించవలెను అని మనువు చెప్పెను. "చెడుపనులు చేసి

కుటుంబమును పెంచమని మాత్రము మనువు ఉద్దేశ్యము కాదు. వారిని పెంచుట కర్తవ్యము అనునది స్పష్టీకరించుటకు మాత్రమే "అకార్య" శబ్దమును ప్రయోగించెను.

కుటుంబపోషణమునకు వలయు సాధనసంపత్తి ఉన్నవాడు సన్యసించినచో తప్పులేదు. కాని కుటుంబమును పెంచు శక్తిలేక సన్యసించుట దోషము. పైమూడింటిలోను ఏ ఒక్క కారణము ఉన్నను సన్యసించరాదు.

డా॥ లల్లూ:—కుటుంబపోషణమునకు వలయు సాధన సంపత్తి ఉండగా అందరను ఏడిపించి సన్యసించుట దోషము కాదా!

ప్రపంచము స్వార్థముతో కూడినది.

స్వా. ప్ర. :— విచారించి చూచిన ఈప్రపంచమున ఎవరికి ఎవరును లేరు. స్వార్థముకొరకు అందరును ఏడ్చెదరు. ఈదృష్టాంతము వినుడు.

23 సం॥ ల యువకుడు ఒకడు ప్రతిరోజు సంతుసమాగమమునకు అరణ్యములో నివసించుచున్న మహాత్మునివద్దకు వెళ్ళుచుండెడివాడు. ప్రతిదినము సాయంకాల మయినతరువాత మహాత్ముని ఇంటికి వెళ్ళ ననుమతించమని ప్రార్థించెడివాడు. మహాత్ముడు సెలవిచ్చెడివాడు. ఒకరోజున ఆమహాత్ముడు ఆతనిని ప్రశ్నించెను. "నీవు ప్రతిరోజు సాయంకాలము చీకటిపడినతరువాత ఎందుకు వెళ్లిపోవుచున్నావు?"

ఆయువకుడు చెప్పెను. "రాత్రిపూట సమయమునకు ఇంటికి వెళ్ళకపోయినచో ఇంటిలోనివారందరు చింతించెదరు." ఇది విని ఆ మహాత్ముడు నవ్వుచు ఇట్లనెను:— "నీకొరకు చింతించుటకు నీవు ఏమైన చిన్నపిల్లవాడవా!" ఆయువకుడు బదులుచెప్పెను. "నాతల్లిదండ్రులును, భార్య మొదలగు కుటుంబములోనివారందరును నాయందు

మిక్కిలి ప్రేమకలవారు. కావుననే నేను ఆలస్యము చేసినచో కంగారు దరు.” అంతట మహాత్ముడు చెప్పెను:– “సోదరా! ప్రపంచమున ఎవరికి ఎవరును లేరు.” ఆయువకుడు ఇట్లనెను:– “ఆవిషయము ఇతర ప్రదేశములయందు సత్యము. కాని నాయందుమాత్రము కాదు.”

మహా:— పరీక్షించెదవా?

యువ:— చిత్తము.

మహాత్ముడు ఆయువకునకు ఒకమాత్ర ఇచ్చి పలికెను:– “ఈ మాత్ర వేసికొనినచో చూచువారికి ఆవ్యక్తి చనిపోయినా డనిపించును. కాని మాత్రమింగినవాని శరీరస్థితియందు మార్పు ఏమియు ఉండదు. ఈమాత్రసహాయమున ఇంటికి వెళ్ళినంతనే ఇంటిలోనివారి హృదయమును పరీక్షించుము.”

యువకుడు ఇంటికివెళ్లి మాత్రసహాయమున ఇంటిలోనివారిని పరీక్షించెను.

ఇంటిలోనివా రందరు చాల కంగారుపడిరి. తల్లిదండ్రులు, భార్య ఆతనిశయ్యదగ్గర కూర్చొని ఆతడు చచ్చిపోయినా డనుభావముతో హాహారవములు చేయుచు ఏడ్వసాగిరి. యువకుడు ఇది అంతయు చూచుచునే ఉండెను. కొంతసేపైనతరువాత అతిదీనస్వరముతో నున్నట్లు పలికెను.

“నా గురువుగారు అరణ్యములో నున్నారు. వారిని పిలవండి. వారు నావ్యాధిని నిర్మూలించు ఉపాయమును ఎరుగుదురు.”

ఆమాటలు విని వారు శరవేగముతో పరుగెత్తి గురువుగారిని తీసికొనివచ్చిరి. ఆయన మొదట వారు అనుకొనినట్లుగనే ఆయువకుని పరీక్షించినట్లు నటించి ఈతనిపరిస్థితి జీవించునట్లు లేదు. రోగము ఏమియులేదు. భూతము ఆవహించినది అని చెప్పెను. ఆమాటలువిని ఏకధారగా ఏడ్చుచు వారు పలికిరి. “ఇతడు బ్రతికినచో మేము చని

పోయినను మేలే" అనిరి. అట్టిమాటలు చెప్పుచు వారు ఆమహాత్ముని పాదములను పట్టుకొని "స్వామీ, తమరు సర్వసమర్థులు. ఏదోవిధముగా ఈయువకుడు జీవించునట్లు చేయు"డని ప్రార్థించిరి. ఆమాటలు వినినతరువాత ఆమహాత్ముడు వారినందరను ఓదార్చి "మీ రందరును శాంతించుడు. నేను ఏదోవిధముగా యువకుని బ్రతికించెదను. ఒక గ్లాసుడునీళ్ళు తీసికొనిరండు" అని ఆజ్ఞాపించెను. వారు నీరుతీసికొని వచ్చిరి. ఆనీటిగ్లాసును మహాత్ముడు ఏడుమారులు ఆయువకునికి దిగదుడిచెను. అనంతరము ఇట్లు పలికెను:—"ఇంక భయము లేదు. ఈజలమును మీలో ఏ ఒకడైన త్రాగినచో ఈతడు జీవించును. ఏలనన ఈభూతము చాల దిట్టమయినది. ప్రాణికి బదులు ప్రాణిని కోరును. కావున ఎవడు ఇతడు జీవించితీరవలెననుకొనుచున్నాడో వాడు తన ప్రాణముపై ఆశవదలుకొని ఈనీటిని త్రాగవలెను."

అంతట తల్లి పలికెను:—"నలుగురు అయిదుగురు పసిపిల్లల తల్లిని. నేను చనిపోయినచో వారు బ్రతుకుట ఎట్లు!"

భార్య ఇట్లనెను:—"నాతల్లికి ఒకర్తెనే కూతురను. నేను చనిపోయినచో నాఅమ్మ ఎట్లు జీవించి ఉండగలదు?" తండ్రి చెప్పెను:—"నేను చనిపోయినచో సంపాదించువా డెవడు? ఈ చిన్నవాళ్ళకు, పెద్దవాళ్ళకు కడుపునిండ అన్నము ఎట్లు దొరకును?"

ఇట్లు చావును తప్పించుకొనుటకు అందరును తమకు తోచిన విధముగా ఉపాయములను వెదకిరి. అటుతరువాత అందరితోను ఆ మహాత్ముడు చెప్పెను:—"మీరు చాలసేపటినుంచి దుఃఖించుట చూచి నేను ఈచికిత్సను కనిపెట్టితిని. అంతా ఆలోచించకుండ ఎందుకు మీరు మరణమును కోరిరి!"

"స్వామీ, దుఃఖాతిరేకమున వెనుకముందులు ఆలోచించక యుండ మేము మూర్ఖత్వముతో మాట్లాడితిమి. మేమందరము పాప

రులము. కావున మేము చచ్చుటకు సిద్ధమయితిమి. తమరు మహాయోగిపుంగవులు. తమశరీరము పరోపకారముకొరకు వినియోగించబడును. కావున తామే ఈజలమును త్రాగి మాబాలుని ప్రాణమును రక్షించినచో మహాపుణ్యము కలుగును. దానితోపాటు మాఅందరిని బ్రతికించినవా రగుదురు. ప్రవాహాజీవులమగు మేము మరిఏమి చేయగలము? తమకు సమాధిని నిర్మించెదము. సంతర్పణలు చేసెదము. తమ నామధేయము స్థిరముగా నుండటకు మాకు చేతనైనంత ఎక్కువ ధనమును వ్యయపరిచెదము."

అంతట మహాత్ముడు ఆయువకుని సంబోధించి ఇట్లనెను:— "ఇదిగో చూచావా, అబ్బాయీ! నీకుటుంబములోనివారికి నీయందు ఎంత అంతులేని ప్రేమ ఉన్నదో!" ఆయువకుడు పూర్ణసంస్కారి. జరిగిన సంగతులతో ఆతనికి పూర్వజ్ఞానము కలిగి సంసారమును విడనాడెను. ఆతడు గురువును అనుగమించెను.

"*యదహరేవ విరజేత్ తదహరేవ ప్రవ్రజేత్*" అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. "ఏరోజున వైరాగ్యముకలిగిన ఆరోజుననే సన్యాసము తీసికొనవలెను."

తాత్పర్యమేమన ప్రపంచమునందలి జనులెల్లరును తమ స్వార్థముకొరకే ఒకరితో మరియొకరు సంబంధము ఉంచుకొనెదరు. ప్రతిఒక్కడును స్వార్థపరుడే. కావున జగమంతయు స్వార్థభూయిష్ఠమే.

స్వా. ని. :— ఈభావము బృహదారణ్యకమునందు కూడ వెల్లడించబడినది.

యాజ్ఞవల్క్యుడు మైత్రేయికి చెప్పినమాటలు.

యాజ్ఞవల్క్యునకు మైత్రేయి, కాత్యాయని అను ఇద్దరు భార్యలు ఉండిరి. వారిలో మైత్రేయి బ్రహ్మవాదిని. కాత్యాయనికి

గార్హస్థ్యమున ప్రేమ యుండెను. ఋషి సన్యాసము తీసికొనుటకు ముందు తన ఆస్తిని ఇరువురకును పంచి ఇయ్యదలచి భార్యలను ఇరువురను పిలచెను. మొదట మైత్రేయితో ఇట్లనెను:- "మైత్రేయీ! నేను సన్యాసము తీసికొనదలచియున్నాను. మీ ఇరువురకును కష్టము కలుగకుండుటకు నా ధనమంతయు మీకు పంచుచున్నాను."

మైత్రేయి పలికెను.

"స్వామీ! ధనముతో నిండిన ఈభూమినంతను తీసికొనినను నేను మృత్యువును దాటి అమృతత్వమును పొందగలనా? అమృతత్వమును పొందు అవకాశము నాకు ఉన్నచో ఆస్తిని విభాగముచేసి యిచ్చుట ఉచితమే."

యాజ్ఞ:- ఓమైత్రేయీ! ధనికులు రథవాహనాదులతో మిక్కిలి ఆనందమును పొందెదరు. అటులనే నీవుకూడ దరిద్రులకంటె ఎక్కువ సుఖముగా జీవించవచ్చును. ఇంతియె ఉపయోగము. ఇంతకుమించి మోక్షము కలుగునని ఆశపడుట వ్యర్థము.

మైత్రేయి:- *యేనాహం నామృతా స్యాం కిమహం తేన కుర్యామ్ ।*
యదేవ భగవాన్వేద, తదేవ మే బ్రూహీతి॥

"అమరత్వమును పొందించలేని ధనము నాకు ఎందుకు? ఓప్రభూ, మోక్షసాధనము తెలిసినచో అది చెప్పుడు."

అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి తనభార్యయగు మైత్రేయికి మోక్షసాధనమగు జ్ఞానమును ఉపదేశించుట ఆరంభించెను.

"ఓమైత్రేయీ! లౌకికసాధనములగు పశువులు, గృహము, బిడ్డలు, భార్య మొదలగునవి అన్నియు ఎంతయో ప్రియముగా తోచునుకదా! అవి అన్నియు తనకు సుఖము కలుగజేయుటకు ఉపయోగపడుచున్నందుననే ప్రియముగా తోచును. ఈలౌకికసాధనముల ప్రియత్వము గౌణము.

ఆత్మా వై ప్రేయసాం ప్రేయః ।

"ప్రియాతిప్రియమైనది ఆత్మయే"

స హోవాచ న వా అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియో భవత్యాత్మనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి, న వా అరే జాయాయాః కామాయ జాయా ప్రియా భవత్యాత్మనస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి, నవా అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి ఆత్మనస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి, న వా అరే విత్తస్య కామాయ విత్తం ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి;......న వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి ఆత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి।

"పతిపై సతికి అధికముగు ప్రేమ యుండును. కాని ఆప్రేమభర్త యొక్క కోరికలను పూరించుటకు కాదు. తన కామములను పూరించుకొనుటకుమాత్రమే. అటులనే భర్తకు భార్య మిక్కిలి ఇష్టము. కాని ఆప్రేమకూడ భార్యకోరికలను తీర్చుటకు కాదు. తన కోరికలను తీర్చుకొనుటకే. అటులనే తల్లిదండ్రులు బిడ్డలను మిక్కిలి ప్రేమింతురు. ఆప్రేమ వారికోర్కెలను దీర్చుటకు కాదు. తల్లిదండ్రుల కోర్కెలను తీర్చుటకుమాత్రమే. ధనమును ప్రేమించుటకూడ ధనమునందలి ప్రేమచే కాదు. తనకొరకే. ఇంక మిగిలిన వస్తువులసంగతి ఏమి చెప్పవలెను? ఈసమస్త ప్రపంచమును ఆప్రపంచముకొరకు ప్రియముకాదు. తనకోరికలను తీర్చుకొనుటకు మాత్రమే ప్రియమైనది." అని యాజ్ఞవల్క్యుడు పలికెను.

ఈ విషయమున ఒకప్రసంగము కలదు.

నేను క్రీ॥ శ॥ 1911 వ సం॥న హృషీకేశము వెళ్ళితిని. ఆరోజులలో అచ్చటి సాధువులును, సన్యాసులును ప్రత్యక్షముగా చూచిన సంగతులన్నియు చెప్పెడివారు. ఈప్రసంగము అప్పటిది?

గంగానదిఎదుట విశాలమగు ఇసుకమైదానము, అందు చివర అరణ్యముకలదు. వేసవికాలమున అరణ్యమునుండి మధ్యాహ్నము పదకొండుగంటలతరువాత కోతులగుంపు నదియందలి నీరు త్రాగుటకు వచ్చెడివి. నీళ్ళు త్రాగి గంతులు వేసెడివి. వానిలోకొన్ని నదీతీరము నందలి ఇసుక కాలుటకు ముందుగనే అరణ్యములోనికి వెళ్లిపోయె డివి. కొన్నిమాత్రము ఇసుక బాగుగా కాలుసమయమ్ము అరణ్యము లోనికి బయలుదేరెడివి. కొంచెముదూరము వెళ్లినతరువాత ఇసుక వేడికి కాళ్ళుకాలుటచే తమపిల్లలను క్రిందపడవేసి వానిపైన కూర్చొ నెడివి. వేడికి పిల్ల వెంటనే చచ్చెడిది. దానిని కొంచెముదూరము ఈడ్చుకొనిపోయి మరల కాళ్లుకాలగనే దానిపై కూర్చొనెడివి. ఇట్లు ఆ వేడిఇసుకను దాటి పిల్లను పారవేసి అరణ్యములోనికి వెళ్లిపోయె డివి. ప్రాణులందరికంటెను కోతికి తనబిడ్డయందు ఎక్కువప్రేమ ఉండు నని చెప్పెదరు. కాని ఆకోతులే తమ ప్రాణరక్షణార్థము ఇట్లు చేసెడివి.

స్వా. ప్ర. :—ఒకప్రదేశమున గ్రామముబైట ఒకసన్యాసి ఉండెడివాడు. ఆయనకు ఒక శిష్యుడు కలడు. సంధ్యాసమయమున గ్రామీణులు ఆయనదగ్గరకు సత్సంగముకొరకు వచ్చెడివారు. వారం దరును అరటిపండ్లు, అత్తిపండ్లు(ఏపుల్సు) మొదలగు ఫలములను చాల తెచ్చెడివారు. ఒకరోజున స్వామివారు తనశిష్యునితో నిట్లనిరి:— "ఈపండ్లు అన్నిటిని తీసికొనివెళ్ళి ముక్కలుకోసి, పళ్ళెములోపెట్టి తీసి కొనిరమ్ము." గురువునాజ్ఞ ననుసరించి శిష్యుడు పండ్లముక్కలతో పళ్ళెమును తెచ్చెను.

"గురుదేవా! మొదట ఎవరికి ఈముక్కలు ఇవ్వవలెను." అని ప్రశ్నించెను. గురువు చెప్పెను. "నీకు ఎవరు మిక్కిలి ప్రియమైన వారో వారికి ఇమ్ము."

ఆతనికి గురువు మిక్కిలి ప్రియమైనవాడుకనుక గురువుగారికి ప్రథమమున ముక్కలను ఇచ్చునని అచ్చటనున్నవారు తలచిరి. కాని శిష్యుడు పళ్లెములోనుంచి పట్టెడుముక్కలు తీసి తననోటిలో వేసికొనెను.

జనులు అడిగిరి:- "అదేమి? గురువుగారిని విడచి మొదట నీవు ముక్కలను తీసికొనుచున్నావు. ఇది ఎక్కడి మర్యాద?"

ఆశిష్యుడు బదులు చెప్పెను:— "ఎవరు నీకు ఎక్కువ ఇష్టమో వారికి ఇమ్ము అని గురువుగారు నాతో చెప్పిరి. అందరికంటె నాకు నాయందే ఎక్కువ ప్రేమ కలదు. నాతరువాత గురువుగారు. అందుచే మొదటనే నేను తినుచున్నాను." (అందరు నవ్విరి)

ఈవిధముగా బృహదారణ్యకమునందు "ఆత్మా వై ప్రేయసాం ప్రేయః" అని చెప్పబడినది అన్నివిధముల నిజము.

తరువాత యాజ్ఞవల్క్యుడు ఇట్లుకూడ చెప్పెను.

ఓమైత్రేయీ! ఈవిధముగా సమస్తప్రపంచమును తనకొరకు మాత్రమే ప్రియమైనది.

ఆత్మా వా అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మన్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యో మైత్రేయ్యాఽత్మనో వా అరే దర్శనేన శ్రవణేన మత్యా విజ్ఞానేనేదగ్ం సర్వం విదితమ్ ।

ఓ మైత్రేయీ! ఆత్మనే సరిగా చూడవలెను. ఆత్మజ్ఞానము కలుగుటయే గొప్పపురుషార్థము. ఆత్మనుగురించియే ఆచార్యులద్వారాను, శాస్త్రములద్వారాను శ్రవణము చేయవలెను. ఆత్మనే మననము చేయవలెను. ఆత్మనే నిదిధ్యాసనము చేయవలెను. ఆత్మశ్రవణాదులచేతనే ఈసమస్తము తెలియనగును.

ఇట్లు బృహదారణ్యకమునందలి రెండవ అధ్యాయము, నాల్గవ బ్రాహ్మణములో ప్రశ్నోత్తరరూపమున ఆత్మవస్తువును బాగుగా ప్రతిపాదించి, ఆత్మభిన్నమగు శక్తిని అంగీకరించువానిని నిందించెను

"సర్వం తం పరాదాద్ యోఽన్యత్రాత్మనః సర్వం వేద।"

ప్రపంచము అంతయు, ఆత్మవ్యతిరిక్తమగు జగత్తు కలదను వానిని నిందించును అని చెప్పెను. కావున

"ఇదం బ్రహ్మేదం క్షత్రమిమే లోకా ఇమే దేవా ఇమే వేదాః ఇమాని భూతానీదగ్ం సర్వం యదయమాత్మా"

ఈబ్రహ్మక్షత్రియులు, ఈ లోకములు, ఈదేవతలు, ఈవేదములు, ఈభూతములు ఇవి అన్నియు ఆత్మస్వరూపమే అని చెప్పెను.

ఇవి అన్నియు బ్రహ్మమునందు అధ్యస్తమగుటచే అధిష్ఠానభూతమగు బ్రహ్మము సాక్షాత్కరించగనే మిథ్యయును, అధ్యస్తమును అగు జగత్తు బాధించబడి ఈప్రపంచము అంతయు బ్రహ్మస్వరూపముగా- ఆత్మస్వరూపముగా భాసించును.

ఈసందర్భమున మైత్రేయి ప్రశ్నించెను. "ప్రభూ! ఈసమస్త జగత్తును ఆత్మస్వరూపము అయినచో ఆత్మస్వరూపముగా తెలియబడక జగత్స్వరూపముగా ఎందుకు తెలియబడుచున్నది? ఆత్మస్వరూపజ్ఞానము ఎందుకు కలుగుట లేదు?"

యాజ్ఞవల్క్యుడు దుందుభి, శంఖము, వీణా మున్నగువాని నాదములు, వాని ఆఘాతశబ్దములు- వీని దృష్టాంతము నిచ్చి వివరించెను. నగారా వాయించబడినప్పుడు దానిశబ్దముతో బాటు ఇతరధ్వని కూడ గ్రహించబడును. ఆఘాతశబ్దము, నాదము వేరువేరుగా వినబడుటలేదు. నగారావాద్యముతో బాటు ఆఘాతశబ్దముకూడ గ్రహించబడుచున్నది. అటులనే శ్రవణమననాది సాధనములతో ఆత్మజ్ఞానము కలిగినప్పుడు, జగత్తు అనెడు వివర్తమునకు అధిష్ఠానము ఆత్మ అగుటచే రజ్జుసాక్షాత్కారమయినప్పుడు సర్పజ్ఞానము కలుగనట్లు, అధిష్ఠానతత్త్వసాక్షాత్కారమయినంతనే జగత్తు బాధించబడి, ఆత్మయే శుద్ధముగా భాసించును. జ్వలించుచున్న అగ్నినుండి నలువైపులకును అంగారధూమాదులు వ్యాపించును.

"ఏవం వా అరేఽస్య మహతో భూతస్య నిఃశ్వసితమేతద్యా దృగ్వేదో యజుర్వేద........."ఇత్యాది।

అటులనే ఈ బ్రహ్మస్వరూపమగు ఆత్మనుండి నిశ్వాసన్యాయమున ఋగ్వేదయజుర్వేదాదులు ఉద్భవించినవి

ఆకాశమునుండి పడుచున్న జలమునకు గంతవ్యము సముద్రము. గంధాది సర్వవిషయములకును గంతవ్యము నాసికాది ఇంద్రియములు. అటులనే జగత్తు అంతకును లయస్థానము బ్రహ్మము.

"యత్ర హి ద్వైతమివ భవతి తదితర ఇతరం జిఘ్రతి... పశ్యతి...శృణోతి" ఇత్యాది।

ద్వైతము భాసించినప్పుడు— పరమాత్మస్వరూపము ఒకటే అయినను భిన్నప్రతీతి కలిగించినదిగ భాసించును. అప్పుడు దృశ్యమును ద్రష్ట వేరువేరుగా చూచును, వాసనచూచును, వినును.

యత్ర త్వస్య సర్వమాత్మైవాభూత్తత్కేన కం జిఘ్రేత్ కేన కం పశ్యేత్।

ఆ బ్రహ్మజ్ఞుడు, సమస్త ప్రపంచము ఆత్మస్వరూపముగా భాసించునప్పుడు దృశ్య, ద్రష్ట్రు భేదమును అనుభవించడు. ఇక ఏసాధనముతో దేనిని ఆఘ్రాణించును? దేనితో దేనిని చూచును?

యేనేదం సర్వం విజానాతి తం కేన విజానీయాత్, విజ్ఞాతారమరే కేన విజానీయాత్।

దేనిద్వారా ఇదంతయు తెలిసికొనబడునో అది దేనిచే తెలిసికొనబడును? దేనిద్వారాను తెలిసికొనబడదు. జ్ఞాత ఏసాధనములచే తెలిసికొనబడును? దేనిచేతను కాదు. అనగా అనుభవైకవేద్యము. ఏసాధనములచేతను తెలసికొనబడదుకదా!

యాజ్ఞవల్క్యుడు చెప్పిన ఈ ఉపదేశముచే మైత్రేయి పరమపురుషార్థరూపమగు బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందినది. అవిద్యాకృతమగు

మోహము నివృత్తిని పొందినది. ఆమె యథార్థసుఖమును అనుభవించినది.

బాల్యసంస్కారముల విలువ.

స్వామిప్రకాశానందులవారు రాజకోట వెళ్ళుటకు బయలుదేరిరి. అంతట శ్రీ పీరడియా రాజావారు భిక్ష స్వీకరించినతరువాత వెళ్ళవలసినదని ప్రార్థించిరి. భిక్షాసమయమున మోహనభాయి శ్రీరాజావారితో ఇట్లు విన్నవించెను. స్వామి శ్రీ నిత్యానందులవారు చాలకాలమునుండి రాజకోట దయచేయలేదు. తమరు అనుమతించినచో మేము వారినికూడ తీసికొనివెళ్ళెదము. శ్రీరాజావారు పలికిరి. "మేము రేపు శ్రీ నిత్యానందులవారిని తీసికొనివచ్చెదము." ఆవిధముగనే స్వామివారు, శ్రీ రాజావారు, వైద్య గోపాలజీభాయి ముగ్గురును వచ్చిరి. ఆసమయమున శ్రీ నిత్యానందులవారిని దర్శించుటకు కొందరు భక్తులు వచ్చియుండిరి. ఆభక్తులతో బాటు కొందరు 6, 7 సంవత్సరముల బాలకులుకూడ వచ్చి స్వామివారికి సాష్టాంగనమస్కారములు చేయుచుండిరి. అది కాంచి స్వామి శ్రీప్రకాశానందులవారు పలికిరి:— "ఈబాలురు పెద్దవారిని అనుకరించుచున్నారు. బాల్యమునందు కలుగు సంస్కారములు పెద్దతనములో కలుగవు."

రాణీ మదాలస దృష్టాంతము.

మదాలస ఋతుధ్వజుడను రాజును వివాహము చేసికొనెను. ఆవివాహసమయమున "పుట్టినబాలునిపై అధికారము నాది" అని షరతు పెట్టెను. రాజు ఆషరతును అంగీకరించెను. రాణి మదాలస తనకు కలిగిన పుత్రులకు అందరకు ఆత్మజ్ఞానము ఉపదేశించెడిది. ఊయలలో పిల్లలను పరుండబెట్టి ఊపుసమయమునకూడ బ్రహ్మజ్ఞానమునకు సంబంధించిన పాటలు పాడెడిది. ఆత్మజ్ఞానినియగు మాత

మదాలస తనపుత్రులకు ఆత్మానాత్మవివేకమును ప్రతిపాదించెడిది. ఆత్మస్వరూపమును వివరించుచు ఆమె ఇట్లు చెప్పెడిది.

"శుద్ధోఽసి బుద్ధోఽసి నిరఞ్జనోఽసి సంసారమాయాపరివర్జితోఽసి।
సంసారస్వప్నం త్యజ మోహనిద్రాం మదాలసా వాక్యమువాచ పుత్రమ్॥"

"ఓకుమారుడా! నీవు శుద్ధుడవు, జన్మమరణాదిషడ్వికారములును లేనివాడవు. నీవు బుద్ధుడవు– జ్ఞానస్వరూపుడవు. నీవు స్థూల, సూక్ష్మ కారణ శరీరములను నీప్రకాశముచే ప్రకాశింపజేయుచున్నావు. నీవు నిరంజనుడవు. రాగద్వేషాదిదోషములు లేనివాడవు. సంసారమాయా రహితుడవు. సంసారము స్వప్నమువంటిది. ఎండమావులవలె ప్రతీతి మాత్రమే. కావుననే మోహమను నిద్రను త్యజించుము. దేహము నందు ఆత్మబుద్ధిని త్యజించుము. దేహమునకు సంబంధించిన దారా, పుత్ర, ధన, గృహాదులయందు మమత్వము అనెడు మోహనిద్రను త్యజించి నీ జన్మస్వరూపము పరికించుము."

ఓకుమారుడా! నీవు సత్, చిత్, ఆనంద రూపుడవు. ఈ నీ శరీరము పంచభూతములచే తయారయినది. ఈశరీరమనెడు దేవాలయమునందు శుద్ధుడును, ఆత్మరూపుడును అగు దేవుడు కలడు. నీవు ఎందుకు ఏడ్చుచున్నావు?

తరతి శోకమాత్మవిత్

ఆత్మను తెలిసికొనినవాడు శోకమును తరించును. నీవు ఆనంద స్వరూపుడవు. శోకము, మోహము అంతఃకరణధర్మములు. ఇది నీ ధర్మము కాదు. నీవు అన్నివిధములగు దోషములులేని చైతన్యస్వరూపుడవును, నిత్యసిద్ధుడవును అగు ఆత్మస్వరూపుడవు. కావున ఓకుమారా! నీవు మోహనిద్రనుండి మేల్కొనుము.

ఇట్లు బ్రహ్మవాదిని అయిన మహారాణి మదాలస తన కుమారులకు ఆత్మబోధ చేయుచుండెను. కుమారుల దోషరహితమగు

పవిత్రహృదయములయందు మాతృదేవియొక్క ఉపదేశములు సరిగ నాటుకొనుచుండెడివి. ఒక్కొక్కకుమారుడే సంసారము సారము లేదని తలచి, విరక్తిని పొంది, సంసారమును త్యజించి, రాజ్యమును విడచి, ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందుటకు ఏకాంతమున ఆత్మ విచారముచేయు నుద్దేశ్యముతో అరణ్యమునకు వెళ్ళెడివాడు. ఇదంత యును చూచి ఋతుధ్వజమహారాజు మదాలసతో ఏకాంతమున ఇట్లు పలికెను:— "అందరు పిల్లలను రాజ్యము విడచి, విరక్తులయి వెళ్లునట్లు చేయుచున్నావు. ఈరాజ్యమును పాలించువాడు ఎవ్వడు? దేవతల కార్యములను నిర్వహించువాడు ఎవడు?"

ఋణత్రయమపాకృత్య మనో మోక్షే నివేశయేత్ ।

దేవఋణము, ఋషిఋణము, పితృఋణము— అను మూడు ఋణములను మనుష్యుడు తీర్చవలెను. యజ్ఞముచేసి, వేదాధ్యయ నముచేసి,సంతానముకని మనుష్యుడు ఈ మూడుఋణములనుండియు ముక్తిని పొందవలెను. ఇది శాస్త్రసంప్రదాయము. ఇదికూడ నిర్మూలింపబడుచున్నది.

ఇట్లు భర్త చెప్పిన మాటలు విని ఆమె అలర్కుడను పేరుగల తన నాలుగవ కుమారునకు గృహస్థాశ్రమమును పవిత్రముగాపాలించ నుపదేశించెను. రాజధర్మముకూడ నుపదేశించెను. తన కుమారుడు చివరివరకు సంసారమున ఆసక్తి కలిగియున్నచో యోగ్యుడు కాడని ఆమె తలచెను. మహారాజుగారి కోరిక ప్రకారము రాజ్యమును నిర్వ హించినతరువాత ఆకుమారుడు ముక్తిని పొందవలెనని అనుకొనెను. ఇట్లు మనస్సునందు తలచి ఆమె బంగారు తాపీదును ఒకదానిని చేయించి అందు ఉపదేశపత్రమును ఉంచి దానిని మూసివేసెను. దానిని తనకుమారునకు ఒసగి "కుమారా! నీకు మిక్కిలి ఆపద కలిగి

నప్పుడు ఈతావేదును తెరచి దానియందు వ్రాయబడినవిధముగా చేయుము. అట్లు సంచరించినచో నీ కష్టములన్నియు తీరును."

అనంతరము తన తల్లి ఉపదేశించినవిధముగా ఆరాజకుమారుడు రాజ్యము చేసెను. రాజ్యనిర్వాహణమునందు అతనికి శ్రద్ధ కలిగెను. ఇది చూచి విరక్తిని పొందిన సుబాహుడు మొదలగు ముగ్గురు సోదరులును ఇట్లు తలచిరి.

"మనము సంసారబంధమునుండి ముక్తిని పొందితిమి. కాని సోదరుడుమాత్రము సంసారమున నిమగ్నుడయి యున్నాడు. ఇది యుక్తము కాదు. ఆతనిని సంసారబంధమునుండి ముక్తిని పొందించుట మన కర్తవ్యము.

సవ్యమార్గమున సవ్యంగా ఉపదేశించినచో ఆతనికి నమ్మకము కలుగదు. ఏదైన కఠినమగు విపత్తు కలిగినచో సంసారము దుఃఖమయమని ఆతనికి తోచును. అప్పుడు ఉపదేశము బోధపడును. ఈ ఆలోచనతో సుబాహుడు అలర్కుని శత్రువగు కాశీరాజు సహాయముతో అలర్కుని రాజ్యముపై దండెత్తెను. సుబాహుడు రాజ్యమును ముట్టడించి కబురు పంపెను. "నీకు బ్రతికి ఉండవలెనను కోరిక యున్నచో రాజ్యమును మాకు ఇచ్చివేయుము."

అలర్కుడు ఆతనికి కబురు పంపెను. "రాజ్యము కావలసినచో యుద్ధముచేసి జయించుము. క్షత్రియుడు అడిగినంతమాత్రమున రాజ్యము ఇవ్వడు. అడుగుట క్షత్రియధర్మము కాదు. క్షత్రియుడు యుద్ధముచేసి రాజ్యమును కలుపుకొనవలెను."

అలర్కుని సమాధానము విని సుబాహుడు ఆతని రాజ్యము నందలి కొన్ని కోటలను వశపరచుకొనెను. అంతట అలర్కుడు కంగారుపడి ఈ విపత్తునుండి బయటపడుటకు మాతృశ్రీ ఒసంగిన బంగారు తావేదును తెరచెను. దానియందలి పత్రమున తనకు హితమును

కలుగజేయు వాక్యములను చదివెను. ఈవాక్యములను చదువుటతోడనే అనిత్యమును, నశ్వరమును అగు ఈసంసారముపై ఆతనిహృదయమున వైరాగ్యము కలిగెను. తనతండ్రిగారి రాజ్యము సుబాహునకు ఇచ్చి పరమతత్త్వమును పొందుటకు ఆత్మవిచారము చేయుటకై ఏకాంతప్రదేశమగు వనములోనికి వెళ్ళవలెనని ఆలోచించెను.

అప్పుడు సోదరుడగు సుబాహుడు చెప్పెను:-"నాకు రాజ్యముతో పని లేదు. నేను నీకు ఈసంసారమునుండి విముక్తి నిచ్చుటకే ఇట్లు చేసితిని. నేను నీకు సోదరుడను. భ్రాతృసంబంధమున నా ఉపదేశములచే అవసరమైనంత ప్రయోజనము నీకు సిద్ధించదు. కావున ఆత్మోపదేశమును పొందుటకు దత్తాత్రేయులవారివద్దకు వెళ్ళుము." ఆవాక్యములను అనుసరించి అలర్కుడు తన కుమారునకు రాజ్యము నిచ్చి దత్తాత్రేయులవారిని శరణు జొచ్చెను. గురువులగు దత్తాత్రేయులవారి ఉపదేశముచే ఆతనికి ఆత్మలాభము కలిగెను. మోక్షమును పొంది ఆతడు తన మానవజన్మమును సార్థకము చేసికొనెను.

శాస్త్రాధ్యయనము.

అనంతరము ఇద్దరు, ముగ్గురు పెద్దపిల్లలు వచ్చి నమస్కరించి కూర్చొనిరి. స్వామి శ్రీనిత్యానందులవారు బాలుల వినయము, వివేకమును చూచి ఇట్లు అడిగెను- "మీరు ఏమి చదువుకొనుచున్నారు?"

ఒకడు ఐదవ తరగతి, ఒకడు ఆరవ తరగతి, మరియొకడు మెట్రిక్ అని ఈవిధముగా వారు చదువునది వివరించిరి. స్వామివారు మరల ప్రశ్నించిరి. "రెండవభాష ఏమి చదువుచున్నారు?" ఒకడు పర్షియన్, ఒకడు ఫ్రెంచి, మరియొకడు సంస్కృతము అని సమాధానము చెప్పెను. ఆసమాధానములు విని స్వామివారు ఇట్లు చెప్పిరి. మీరు సంస్కృతము తీసికొనుట చాలమంచిది. ఏలనన, సంస్కృతము

చదివినచో ధర్మగ్రంథములు చదువుటకు వీలుపడును. ఇది ధర్మము, ఇది అధర్మము అనునవి బోధపడును.

స్వా. ప్ర. :—స్వామివారు చెప్పినది నిజము. ఈకథ వినుడు.

జగత్తును వశపరచుకొను భూతములగుంపు ఒకటి ఉండెను. వారికి ఒకరాజు ఉండెను. ఒకనాడు ఆరాజునకు ప్రతిభూతము తాము చేయు పనులను వివరించెను. వారిలో ఒకభూతము చెప్పెను. నేను యుక్తితో బడికివెళ్ళు పిల్లవాని పుస్తకములను నూతిలో పడవేయించితిని. ఇది విని భూతములరాజు ఆతడు చాలమంచిపని చేసెనని స్తుతించెను. అంతట ఇతరభూతములకు ఈర్ష్యకలిగి అడిగిరి. "మేము ఇన్ని గొప్పపనులు చేసినను మీరు మమ్ము గౌరవించలేదు. ఏల?" రాజు చెప్పెను. "అటులనా?"

ఇట్లు పలికి అన్నిభూతములను తోడ్కొని పోయెను.

ఒకగ్రామమున అంధుడును, శ్రద్ధాసమన్వితుడును అగు చదువురాని భక్తుడు ఉండెను. అతనివద్దకు దేవదూతవేషము ధరించి వెళ్లెను. ఆతడు భక్తునితో చెప్పెను. ప్రభువు నీభక్తికి సంతోషించి వైకుంఠమునకు పిలచెను. ఇది విని భక్తుడు మిక్కిలి సంతోషించి వెళ్లుటకు సిద్ధమయ్యెను. భూతరాజు అతని కండ్లకు గుడ్డకట్టి బైటకు తీసికొనివచ్చెను. ఆతనిని గాడిదపై కూర్చుండబెట్టి నిండుబజారులో విడచి వెళ్ళెను. జనులు ఆతనిని చూచి నవ్వసాగిరి. తరువాత అతనిని గాడిదపైనుండి దింపిరి. అతని కండ్లనుంచి గుడ్డవిప్పి అట్లు జరుగుటకు కల కారణము అడిగిరి. భక్తుడు తన పరిస్థితిని చెప్పి వివరించెను. జనులు, భక్తులు హేళనచేయుచు చెప్పిరి. భగవానుడు చాల మంచివాహనమునే పంపెను. అనంతరము ఆభూతాధిపతి అన్నిభూతములను ఒక విద్వాంసునివద్దకు తీసికొనివెళ్ళెను. ఆతనితో నిట్లనెను. "నిన్ను భగవానుడు వైకుంఠమునకు పిలచెను." ఆతడు ఆలోచించెను. "నేను సం

ధ్యాదిషట్కర్మలనైనను విధిపూర్వకముగా నాచరించుట లేదే. నన్ను భగవానుడు వైకుంఠమునకు పిలచుట ఎట్లు? ఇది భూతగణము అయి ఉండవచ్చును.” ఇట్లు తలచి ఆతడు మంత్రోచ్చారణముచేసి ఆభూతములపై నీటిని చల్లెను. అచ్చటినుండి వారు పరుగెత్తిరి. పరుగెత్తుచు భూతరాజు చెప్పెను. “చూచితిరా! ఇక్కడ మనపాచిక ఎట్లు పారలేదో!”

తాత్పర్యమేమన, నిజమగు ధర్మమార్గము కొద్దియో గొప్పయో శాస్త్రములను చదివిననే తెలియును. ఇతరుడు చెప్పినందున తెలియదు. శాస్త్రజ్ఞానములేని నరుడు అంధుడని చెప్పబడును. ఇట్టి అంధులను గ్రుడ్డినమ్మకముకలవారిని నిశాచరులు మోసము చేయుదురు. కావున శాస్త్రాధ్యయనము నేత్రమువంటిది.

సర్వస్య లోచనం శాస్త్రం యస్య నాస్త్యంధ ఏవ సః।

“శాస్త్రజ్ఞానము అనెడు కళ్ళు లేనివాడు గ్రుడ్డివాడే.”

ప్రాణులయందు దయ.

తరువాత శంకరభాయి అను సంగీతవిద్వాంసుడు భజనచేసెను. రాజావారు శంకరభాయికి పదిరూపాయిలు ఇవ్వబోయిరి. కాని శంకరభాయి తీసికొనలేదు. ఆతడు చెప్పెను.

“నేను సత్సంగమునకు వచ్చితిని. నేను పీఠడియా వచ్చినప్పుడు ఇవ్వండి.” రాజావారు తీసికొనమని పట్టుబట్టుటచే శంకరభాయి శ్రీనిత్యానందస్వామివారితో చెప్పెను. “నేను దర్శనమునకు వచ్చితిని. నేను ధనము తీసికొనుట యుక్తము కాదు.” శ్రీనిత్యానందస్వామివారు పలికిరి. “మీకు సంగీతవిద్వాంసు లనెడు భావముతో ఇచ్చుట లేదు. బ్రాహ్మణులని ఇచ్చుచున్నారు. రాజావారు దయార్ద్రహృదయులు. వారు అందరకును ఇచ్చెదరు.”

అంతట శ్రీప్రకాశానందస్వామివారు ఇట్లనిరి. “రాజులు దయార్ద్రహృదయు లగుటలో ఆశ్చర్యమేమియు లేదు. దయాహీను

లయిన ఆశ్చర్యపడవలెను. కాని ఇప్పుడు దయ తక్కువగా కన్పించుటచే దయాళువు అను శబ్దము ఆశ్చర్యకరముగా కన్పించుచున్నది. పూర్వము ప్రతిరాజును దయ కలిగియుండెడివాడు. వారిలో రంతిదేవుడు దయామూర్తియే.

రంతిదేవుని కథ.

స్వా. ని. :— రంతిదేవుని ఆఖ్యానము మీరు చెప్పండి.

స్వా. ప్ర. :— నాకు పూర్తిగా జ్ఞాపకము లేదు.

స్వా. ని. :— మీకు జ్ఞాపకము ఉన్నంతవరకుమాత్రమే చెప్పండి.

స్వా. ప్ర. :— పసిబిడ్డ పలికిన వచ్చీరానిమాటలే తల్లిదండ్రులకు ఆనందదాయక మగునట్లు శ్రీస్వామివారికి నేను చెప్పెడి తప్పులతడకలే సంతోషము కలిగించును. శ్రీమద్భాగవతమున భరత వంశజుడగు రంతిదేవుని కథ చెప్పబడినది.

ఆరోజులలో పెద్దకరువు వచ్చెను. అందుచే రంతిదేవుడు తన సర్వస్వము ప్రజలకు ఇచ్చివేసెను. తరువాత తనకు దొరకినదెల్ల తాను ఉపవాసము ఉండి బీదలకు పంచి ఇచ్చెడివాడు. ఇట్లు ఆతడు ఒకమారు 48 రోజులవరకు ఆహారపానీయములను ముట్టలేదు. ఒకరోజున ఆతడు భుజించ కూర్చొనియుండగా ఒక బ్రాహ్మణుడు అతిథి రూపమున వచ్చెను. అందరియందును భగవానుని చూచు ఆరాజు ఆతనికి ఆతిథ్యము ఇచ్చి తాను మిగిలినది తినుటకు కూర్చుండెను. ఇంతలో ఒకశూద్రుడు వచ్చెను. దేవునిగా భావించి ఆతనికికూడ ఆతిథ్యము ఇచ్చెను. ఆ అతిథి వెళ్లినతరువాత కుక్కతో మరియొక అతిథి వచ్చెను. ఆతడు పలికెను:— "ఓరాజా, నేనును, ఈకుక్కయును ఆకలితో నున్నాము. మాకు ఆతిథ్యము ఇమ్ము." ఉదారహృదయుడగు

రాజు మిగిలిన అన్నమునంతను ఎంతయో ప్రేమతో వారికి పెట్టి కుక్క-యజమానికి నమస్కరించెను. ఇక ఒకమానవుడు త్రాగుటకు సరిపడు జలముమాత్రమే మిగిలియుండెను. ఇంతలో ఒక చండాలుడు వచ్చి చెప్పెను. "నేను నీచుడను. నాకు త్రాగుటకు నీరు ఇవ్వండి." అంతట ధర్మాత్ముడగు ఆరాజు అమృతోపమములగు ఈవాక్యములను పలికెను.

న కామయేఽహం గతిమీశ్వరాత్పరామష్టర్ధియుక్తామపునర్భవం చ ।
ఆర్తిం ప్రపద్యేఽఖిలదేహభాజామన్తఃస్థితో యేన భవన్త్యదుఃఖాః ॥

"నేను దేవుని అష్టసిద్ధులతోకూడిన ఐశ్వర్యమును, మోక్షమునుకూడ కోరుటలేదు. అందరి ప్రాణులయందును ఉండి అందరి బాధలను అనుభవించవలె ననియు, వారిదుఃఖములను పోగొట్టగలిగియుండవలెననియుమాత్రమే కోరుచున్నాను."

ఇట్లు పలికి తనకు బాధకలుగుచున్నను దయాస్వభావముచే జలమును చండాలునకు అర్పించెను. పరమేశ్వరుడు సంతృప్తిని పొంది రంతిదేవునకు మోక్షమును లభింపజేసెను.

అప్పుడు శ్రీనిత్యానందస్వామివారు శంకరభాయికి చెప్పిరి:— మీరు రూపాయిలు తీసికొనండి. రాజావారు కదా ఇచ్చునది. నేను ఇచ్చుటలేదు. నేను దరిద్రుడను.

స్వా. ప్రి. :—*దారిద్ర్యస్య పరామూర్తిర్యాచ్ఞా న ధనశూన్యతా ।*
అపి కౌపీనవాన్ శంభుస్తథాపి పరమేశ్వరః ॥

"దారిద్ర్యమునకు ప్రతిబింబము యాచన. ధనము లేకుండ ఉండుట కాదు. శంకరభగవానుడు కౌపీనమును ధరించినను పరమేశ్వరుడే. శంకరభగవానుడు దిగంబరుడయి శ్మశానములో కూర్చొని ఉండును. అయినను కోరికలతో ఎవడు ఆయనను ప్రార్థించినను వానిని

పూర్తి చేయును. తమరు ప్రభువునుకూడ ఏమియు యాచించరు. ఇక తమరు దరిద్రులని ఎట్లు చెప్పగలరు?

వైద్యగోపాల:— రాజు యాచకునియందు ప్రసన్నుడయి ఏమైన కోరమని చెప్పినచో పనికిరాని పదార్థములను కోరక భూములు, నగలు మొదలగునవి అడుగునట్లుగనే శంకరుడు ప్రత్యక్షమయి మమ్ము ఏమైన కోరమని చెప్పినచో మాయికపదార్థములగు సిద్ధులను కోరక అట్టిదాతను అడుగుటకు తగిన జ్ఞానమునే కోరెదము.

రాజావారు:— మేము అడుగవలసినచో మా ఒక్కరిని గురించియే అడుగము. మా స్నేహితులు, కుటుంబము, నౌకరులు, ప్రజలు అందరికొరకును అడిగెదము. మా ఒక్కరికొరకుమాత్రమే అడిగినచో స్వార్థపరుల మనిపించుకొనెదము.

స్వా. ప్ర. :— ఒకరాజు ఉండెను. ఆయన గొప్ప శివభక్తుడు. శంకరుడు ఆతనియందు ప్రసన్నుడయి వరము కోరుకొనమని చెప్పెను. రాజు బ్రహ్మమును పొందవలెనని కోరెను. ఫలాన్రప్రదేశమున ఉన్న పర్వతముచెంతకు,ఫలానసమయమున నీవు వచ్చినచోనీకు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము చేయించెదను అనెను. రాజు పలికెను:—నాకొరిక నాఒక్కనికొరకుమాత్రమే కాదు. నాప్రజలందరికిని బ్రహ్మసాక్షాత్కారము చేయించవలెనని కోరుచున్నాను. భగవానుడు పలికెను:— "అది సాధ్యము కాదు." మిక్కిలి ప్రార్థించినతరువాత శంకరభగవానుడు ఆరాజుతో చెప్పెను. ప్రజలనుకూడ తీసికొని ముందు చెప్పిన ప్రదేశమునకు రమ్ము.

రాజు ప్రజలందరకు సిద్ధము అవవలెనని ఆజ్ఞాపించెను. ఈలోపున శంకరుడు వారు వచ్చుమార్గమున గోళాకారమగు వలయములతోకూడిన ఒకకోష్ఠమును కల్పించెను. దానియందు మొదటివల

యమునందు రాగినాణెములు ఉండెను. దానిలోనుండి రెండవవలయములోనికి ప్రవేశించుచో వెండినాణెములు ఉండెను. ఇటులనే ప్రతివలయమునందును ప్రారంభమున బంగారము, వజ్రములు, మాణిక్యములు, మౌక్తికములు మొదలగునవి ఉండెను. మధ్యనున్న వలయమున శంకరపరమాత్ముడు తానొక్కడును కూర్చొనెను. రాజును, ఆతని ప్రజలును ఆగోళాకారవలయములందు ప్రవేశించిరి. ప్రజలు—కూలీలు తమకు ఇష్టము వచ్చినట్లు రాగి నాణెములను తీసికొని తృప్తిపొంది వెనుకకు మరలిరి. మరికొందరు నౌకరులు వెండితో సంతోషించిరి. మరికొందరు వర్తకులును, అధికారులును బంగారము తీసికొని వెనుకకు మరలిరి.

రాజకుటుంబీకులు, దివాను, మిగిలిన శ్రీమంతులు మొదలగువారందరు రత్నమాణిక్యములతో వెనుకకు మరలిరి. రాజు మాత్రమే శివుని చెంతకు వెళ్ళెను. శంకరుడు అడిగెను. "ప్రజలు ఏరి?"

రాజు:—తమరు కల్పించిన మాయకు లోనయి అందరును వెనుకకు వెళ్ళిపోయిరి. నేను మాత్రము కృపాపాత్రుడనయి ఇచ్చటకు వచ్చితిని."

శంకర :—నేను మొదటనే చెప్పితిని. వారి అందరకును బ్రహ్మము లభించుట శక్యముకాదు. యోగ్యతను అనుసరించి జనులందరకు ఆయా వస్తువులు లభించును. అంతట వైద్యరాజు శ్రీనిత్యానందుల వారితో చెప్పెను. రాజావారు అన్నము, వస్త్రములు, గోవులు, భూమి మొదలగునవి అన్నియు ఇవ్వగలరు. తమరు అభయము ఇచ్చుచున్నారు. అభయదానము అన్నిదానములకంటెను శ్రేష్ఠమని శాస్త్రములయందు వ్రాయబడియున్నది.

స్వా. ప్రి. :— *న గోప్రదానం న మహీప్రదానం న చాన్న*
దానం హి తథా ప్రధానమ్,
యథా వదన్తీహ బుధాః ప్రధానం సర్వప్రదా
నేష్వభయప్రదానమ్ ॥

"గోదానము, భూదానము, అన్నదానము మున్నగుదానములలో అభయప్రదానము మించిన దానము ఇంకొకటిలేదు."

స్మృతులలోకూడ నిట్లున్నది.

అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్త్వా సన్యాస మాచరేత్ ।

సన్యాసము నాల్గురకములు. కుటీచకసన్యాసము, బహూదకసన్యాసము, హంససన్యాసము, పరమహంససన్యాసము. ఈనాల్గురకములలో ఏరకపు సన్యాసము తీసికొనదలచినను ప్రాణులన్నిటికి అభయమును ఇచ్చి సన్యాసమును తీసికొనవలెను. అభయము కాయికముగను, వాచికముగను, మానసికముగనుకూడ ఈయవలెను. మనోవాక్కాయములచే ఏప్రాణిని దుఃఖింపజేయకూడదు. పురుగులు మొదలగువాటిని హింసించకుండుట కాయికమగు అభయము. శరీరముతో ఎవరిని హింసించరాదు. చెట్లకొమ్మలు మొదలగువానిని విరచుటకూడ కాయికమగు హింసయే.

వినువానికి దుఃఖముకలుగు కటువచనములు పలుకుట వాచికమగు హింస అనబడును. ఏప్రాణియందును ఉద్రేకముతో ప్రవర్తించరాదు. సత్యము, శ్రోతలమనస్సులను సంతోషింపజేయునట్లు మధురవాక్కులను పలుకవలెను. అవి పరిణామమునందు వినినవానికి సుఖమును కలుగజేయు యథార్థవాక్యములు అయి ఉండవలెను. ఇది వాచికమగు అభయము.

ఎవరినిగురించియు చెడుఆలోచనలు కలిగి యుండరాదు.

అందరిగురించియు శుభమునే కోరవలెను. ఇది మానసికమగు అభయము.

యో దత్త్వా సర్వభూతేభ్యః ప్రవ్రజత్యభయం గృహాత్ ।
తస్య తేజోమయా లోకా భవన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥

"ఎవరు ప్రతిప్రాణికిని అభయమును ఇచ్చి తన ఇంటినుండి సన్న్యాసమును తీసికొని బయటకు వెళ్ళునో ఆ నరునకు తేజోమయములగు లోకములు లభించును."

ఇట్లు సన్న్యాసి అందరకును అభయమును ఇచ్చును. సామాన్య జనులకు ఆసన్న్యాసి బ్రహ్మవిద్యయును, బ్రహ్మవిద్యాసాధనములను ఇచ్చును.

ద్వే విద్యే వేదితవ్యే ఇతి హ స్మ యద్బ్రహ్మవిదో వదన్తి పరా చాపరా చ
(ముండక.)

తెలిసికొనవలసిన విద్యలు రెండు అని బ్రహ్మజ్ఞులు చెప్పుదురు. 1. పర. 2 అపర.

తత్రాపరా ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽథర్వవేదః శిక్షా కల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛన్దో జ్యోతిషమితి, అథ పరా యయా తదక్షరమధిగమ్యతే ।

వానియందు ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వవేదము, శిక్ష, కల్పము, వ్యాకరణము, నిరుక్తము, ఛందము, జ్యోతిషము ఇవి అపరవిద్య అనబడును. అక్షరబ్రహ్మమును ప్రాప్తింపజేయునది పరవిద్య. అక్షరబ్రహ్మమును తెలిసికొనినవానికి భయము కలుగదు.

ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ న బిభేతి కుతశ్చన ।

ఈ ఆనందస్వరూపుడగు బ్రహ్మమును తన ఆత్మరూపునిగా

తెలిసికొనిన విద్వాంసుడు దేనినుండియును భయపడడు. ఆతడు అభయదానముకూడ ఇచ్చుటకు సమర్థుడు.

అంతట రాజావాగు ప్రశ్నించిరి :— తిరిగి తమదర్శనము ఎప్పుడు?

స్వా, ప్ర. :—ఎవరి దర్శనము చేసినచో దరిజేరగలరో వారి దర్శనము చేయుడు. మావంటివారిదర్శనము శవదర్శనమువంటిది.

రాజా :— ఆదర్శనము చేయించువారుకూడ తమరే.

స్వా. ప్ర. :—వారిదర్శనమునకు ఏకోరికయును ఉండదు. కావున ఆయన స్వసంవేద్యుడు.

అటుతరువాత రాజావారు, స్వామిశ్రీ నిత్యానందులవారు మొదలగువారందరు వెళ్లిపోయిరి.